

Heidi Grönroos

Heidi Grönroos, FM, uskonto-
tiede, Turun yliopisto

MEDIAFANDOMIT, JULKISUUDEN HENKILÖIDEN FANITUS JA OSALLISTUVA KULTTUURI

Benedict Cumberbatchin ja Tom Hiddlestonin fandomit Tumblr- mikroblogipalvelussa

I want Tom Hiddleston to sweep me off my feet, okay? Preferably right now.
Tumblr-julkaisu

Tässä artikkelissa tutkin, miten mikroblogipalvelu Tumblrin mediafandomeissa fanitetaan julkisuuden henkilöitä. Mediafandomeissa tapahtuva julkisuuden henkilöiden fanitus on jäänyt fanitutkimuksen kentällä vähemmälle huomiolle. Keskityn tutkimaan näyttelijöiden Benedict Cumberbatchin ja Tom Hiddlestonin fandomien fanituksen tapoja ja merkityksiä. Artikkelissa tutustutaan tutkimuskohteena oleviin mediafandomeihin fanitutkimuksen klassikon, Henry Jenkinsin vuonna 1992 kehittämän osallistuvan kulttuurin teorian kautta.

Fanitutkimus ja julkisuuden henkilöiden fanitus mediafandomeissa

Näyttelijät Benedict Cumberbatch (s. 1976) ja Tom Hiddleston (s. 1981) ilmestyivät suuren yleisön tietoisuuteen vuosina 2010 ja 2011. Erityisesti Cumberbatchin rooli Sherlock Holmesina BBC:n sarjassa *Uusi Sherlock* (2010–2017) ja Hiddlestonin rooli Marvel-supersankarielokuvien Loki-antagonistina/antisankarina (2011) tekivät heistä tunnettuja. Näyttelijöillä oli takanaan jo monia elokuva-, teatteri- ja tv-rooleja, mutta nämä kaksi nostivat heidät suuren yleisön tietoisuuteen ja sitä kautta erittäin suosituiksi fanituksen kohteiksi Tumblr-palvelun mediafandomeissa. Cumberbatch ja Hiddleston ovat tämän jälkeen näytelleet monissa suosituissa teoksissa (ks. *Imitation Game* [2014], *Dr. Strange* [2017], *Hollow Crown: Henry V* [2012] ja *High-Rise* [2016]). Dr. Strange-hahmon rooli, jonka Cumberbatch näyttelee Marvelin elokuvauniversumissa,

on ollut hyvin suosittu fandomeissa. Ikonisimpina rooleina fandomeille ovat silti säilyneet Loki ja Sherlock Holmes.

Artikkelini tutkimuskohteena ovat näiden näyttelijöiden fandomit Tumblr-palvelussa. Fandomilla tarkoitetaan tietyn kohteen (tv-sarja, kirja, elokuva, genre jne.) sitoutunutta ja aktiivista faniyhteisöä sekä yhteisön sisäistä kulttuuria ja sosiaalisia rakenteita (Jenkins 2010). Sanan kaksoismerkityksestä ja alan vakiintuneesta käytännöstä johtuen käytän artikkelissa alkuperäistermiä. Artikkelini ei käsittele yleisellä tasolla kaikkea julkisuuden henkilöiden fanitusta, vaan se keskittyy erityisesti mediafandomeihin.

Mediafandomit ovat fandomeita, joiden fanituksen kohteena toimivat erilaiset mediatuotteet, kuten elokuvat, tv-sarjat, kirjat ja sarjakuvat. Nämä fandomit ovat olleet suosittu tutkimuskohde fanitutkimuksessa jo vuosikymmeniä. Fanien ja fandomien toimijuuteen, fanituksen kohteiden merkityksiin, fanituotannon ja faniuden ilmaisuun eri muotoihin ja näiden tarkoituksiin on aiemmassa tutkimuksessa perehdytty laajalti (ks. Booth 2015; Gray, Sandvoss, & Harrington 2017; Hills 2002; Jenkins 1992; Nikunen 2008). Fanitutkimuksessa vähemmälle huomiolle on kuitenkin jäänyt mediafandomien mediatuotteissa esiintyvien ja työskentelevien ihmisten, kuten näyttelijöiden, fanittamisen tutkiminen (Duffet 2014, 163).

Julkisuuden henkilöiden fanittamista tutkitaan kyllä paljon monilla tieteenaloilla, mutta perehtyminen siihen, miten mediafandomit fanittavat julkisuuden henkilöitä, on jäänyt vähemmälle. Myöskään tarkoituksellista perehtymistä osallistuvaan kulttuurin ei juuri löydy. (Ks. läheistä tutkimusta: Pignetti 2018; Luetkenhaus & al. 2019). Tapoja, joilla mediafandomit fanittavat fiktiivisiä hahmoja, on sen sijaan tutkittu (ks. Cicci 2017; Sihvonen & Wik 2017; Välisalo 2017).

Alan tutkimusta tehdään paljon erityisesti musiikkifandomeista sekä yleisesti julkisuus- ja tähtikulttuurista. Keskiössä näissä tutkimuksissa ovat usein tähteyden ja julkisuuden merkitykset ja vaikutukset. Erityistä huomiota annetaan myös henkilöiden fanituksen vaikutuksista identiteetin muodostumiseen. (Ks. erityisesti: Dryer 1986; Cavicchi 1998; Marcus 2019; Söderholm 1990; Saarikoski 2009; Nikunen 2008.) Syy tälle puutteelle voi löytyä fanitutkimuksen historiasta ja sen vaikutuksista.

Vuonna 1992 Henry Jenkins julkaisi teoksen *Textual Poachers: Television Fans and Participatory Culture*, joka muutti fanitutkimuksen paradigmaa. Näkökulma siirtyi fanien näkemisestä hysteerisinä tai epänormaaleina heidän luovuutensa, aktiivisuutensa, osallistuvuutensa ja yhteisöllisyytensä korostamiseen. Painopiste siirtyi Jenkinsin esille nostaman osallistuvan kulttuurin¹ (*participatory culture*) tutkimiseen. (Duffet 2014, 163–165; Duits, Reijnders & Zwaan 2014, 1–2; ks. myös Duffet 2013 4–17; Fiske 1989; Bacon-Smith 1991.) Osallistuva kulttuuri voidaan määritellä seuraavasti:

Osallistuva kulttuuri on kulttuuri, joka tarjoaa alhaisella kynnyksellä mahdollisuuden luovaan ilmaisuun, kanssakäymiseen muiden ihmisten kanssa, vahvan tuen luomiseen ja jakamiseen sekä epävirallisen mentorointisuhteen, jossa kokenemmat jäsenet välittävät tietoa uusille jäsenille. Osallistuvassa kulttuurissa sen jäsenet kokevat, että heidän panoksellaan on väliä ja he tuntevat jonkinasteista sosiaalista yhteyttä toisiinsa (Boyd, Itō & Jenkins 2015, 4).²

Muutoksen ansiosta fanit alettiin nähdä aktiivisena osana mediakulttuuria ja -tuotantoa. Tätä näkökulmaa ei ole kuitenkaan hyödynnetty kaikissa fanitutkimuksen puolissa, kuten mediafandomien harjoittaman julkisuuden

1 Termi *participatory culture* on suomennettu käyttäjästä riippuen eri tavoin. Valitsin käännöksen osallistuva kulttuuri, koska se korostaa ilmiön osallistujalähtöistä merkitystä (ks. Huttunen 2016; Turtiainen & Östman 2009; Heimo, Lukin & Savolainen 2020).

2 "A participatory culture is a culture with relatively low barriers to artistic expression and civic engagement, strong support for creating and sharing one's creations, and some type of informal mentorship whereby what is known by the most experienced is passed along to novices. A participatory culture is also one in which members believe their contributions matter, and feel some degree of social connection with one another (at the least they care what other people think about what they have created)." [Kaikki käännökset omia.]

henkilöiden fanituksen tutkimuksessa. Mahdollinen syy tälle on, että kyseistä fanitusta ei ole yhdistetty osallistuvan kulttuurin tapoihin. Mediatuotteiden fandomit ovat nousseet fanitutkimuksessa nokkeliksi, valveutuneiksi ja aktiivisiksi osallistujiksi, mutta tämä muutos ei kuitenkaan ole tavoittanut täysin näiden fandomien julkisuuden henkilöitä fanittavaan puoleen. (Duffet 2014, 163–167; ks. myös Fathallah 2018.) Tähän saattaa olla syynä se, että mediatuotteiden³ fandomit irrotetaan usein julkisuuden henkilöiden fanituksesta ja käsitellään vain tuotteiden faneina. Fanittaminen rajoittuu kuitenkin vain harvoin pelkkään tuotteeseen. Fanien kiinnostus ”valuu” usein itse tuotteesta sen luojiin. (Hills 2014, 16.)

Keskityn artikkelissani mediafandomien harjoittamaan julkisuuden henkilöiden fanitukseen. Tutkimuskohteenani ei ole fanien identiteettien rakentuminen tai tähteyden palvonta. Perehdyn sen sijaan osallistuvan kulttuurin ilmenemiseen mediafandomien harjoittamassa näyttelijöiden fanituksessa sekä persoonakuvien rakennuksen tapaan ja niiden merkityksiin. Tutkimuskysymykseni on, miten Jenkinsin määrittelemä osallistuva kulttuuri ilmenee näyttelijöiden Tumblr-mediafandomeissa. Tutustuin jo pro gradu -tutkielmassani (Grönroos 2016) Benedict Cumberbatchin ja Tom Hiddlestonin fandomien fanituksen tapoihin ja niiden merkityksiin. Jatkan aihetta uudella tutkimuksella, jossa keskityn erityisesti syventämään Jenkinsin kehittämää osallistumisen kulttuurin teoriaa. Cumberbatchin ja Hiddlestonin Tumblr-fandomien kautta laajennan teorian koskemaan myös julkisuuden henkilöiden fanitusta. Vaikka julkisuuden henkilöiden fanitusta tutkitaan paljon, eivät kaikki fanit ja fandomit toimi samoin. Esimerkiksi musiikkifandomiin, tai yleisesti julkisuuden henkilöiden fanitukseen keskittyvää, tutkimusta ei voida soveltaa muihin fandomeihin.

Aineisto ja tutkimusmenetelmät

Käytän artikkelissa tapausesimerkkeinä julkisuuden henkilöiden fanituksesta näyttelijöiden Cumberbatchin ja Hiddlestonin Tumblr-fandomeja. Tumblr valikoitui aineiston keruualustaksi, koska mediafandomit ovat keskittyneet suurimmaksi osaksi juuri sinne. Tumblr tarjoaa myös kattavasti erilaisia julkaisutyyppisiä, kuten tekstiä, kuvia, fanituotantoa ja gif-animaatioita. Tutkimusaineisto koostuu aikavälillä 1.9.2015–31.1.2016 ja 1.2.2018–1.4.2019 kerätystä aineistosta.⁴ Olen kerännyt aineiston käyttäen Tumblrin hakutoimintaa. Hakusanoina käytin ”Benedict Cumberbatch”, ”Tom Hiddleston”, ”Cumberbitches”, ”Cumbercollective” ja ”Hiddlestoners”. Tumblrin hakutoiminto perustuu aihetunnisteisiin, eivätkä hakutulokset yksinään tarjoa kaikkia mahdollisia julkaisuja aiheesta. Hain aineistoja myös hakutulosten kautta. Löytyneet tulokset johdattivat uusien blogien ja julkaisujen luokse, jotka eivät hakutuloksissa välttämättä tulleet esiin.

Artikkelin aineistot koostuvat kahdesta sadasta Tumblrista kerätystä ja tallennetusta julkaisusta ja blogista. Aineisto jakautuu tasaisesti puolet Cumberbatchia ja puolet Hiddlestonia koskeviin julkaisuihin. Tämän lisäksi seurasin keräysaikoina hakusanoja aktiivisesti pysyäkseen ajan tasalla fandomeissa tapahtuvista trendeistä. Julkaisut sisältävät kuvia fanituksen kohteista, kommentteja, analyysoivia tekstejä, fanituotantoa ja keskustelua fanien välillä. Tumblrissa yksi julkaisu voi kattaa montaa mainituista sisällöistä. Esimerkiksi jaettu kuva tekstillä, johon on kertynyt monta kommenttia, tai fanituotantoa, jonka keskusteluun on liitetty uusia kuvia ja analysointia. Julkaisut ja blogit

3 Mediatuotteilla viitataan tässä yhteydessä elokuviin, kirjoihin, tv-sarjoihin, sarjakuviin ja muihin vastaaviin tuotteisiin.

4 Aikavälillä 1.9.2015–31.1.2016 kerätty aineisto oli myös osa pro gradu -tutkielmaani.

on valittu aineistoon niiden suosion sekä bloggaajien aktiivisuuden perusteella. Suosiolla tarkoitan esiintymistiheyttä, jakamisen määriä ja näkyvyyttä hakutuloksissa. Cumberbatchiin ja Hiddlestoniin liittyvien julkaisujen lisäksi aineistot koostuvat vertailuaineistosta. Vertailuaineiston koostin muiden tunnettujen mediafandomien julkaisuista. Hakusanoina tähän on käytetty esimerkiksi ”Chris Hemsworth”, ”Supernatural”, ”Avengers” ja ”Dr. Who”. Vertailuaineiston kohteet valikoituivat kohteiden fandomien aktiivisuuden perusteella. Kyseessä ovat mediafandomeissa suuressa suosiossa olevat sarjat sekä näyttelijät.

Tutkimuskohteenani ovat kirjoitetut ja kuvia hyödyntäen ilmaistut ajatukset. Aineisto ei koostu vain verbaalisista julkaisuista. Visuaalisten välineiden avulla ilmaistut kokemukset ja merkitykset ovat olleet samanarvoisessa asemassa aineistojen keruu- ja analysointivaiheessa. Olen teemoittanut aineistosta sisällönanalyysia käyttäen erilaisia faniuden ilmaisun tapoja. Esiin nousseita tapoja olivat mm. fanituotanto, suora tunteiden ilmaisu, kommentit ja keskustelut fanituksen kohteesta. Etsin myös hermeneuttista menetelmää hyödyntäen fandomin ja fanittamisen merkitysten ilmaisuja. Hermeneuttisessa menetelmässä aineistoa luetaan ja tulkitaan toistuvasti syventämällä jokaisella lukukerralla ymmärrystä tutkimuskohteesta. Kokonaisuutta tulkitaan lähiluvun avulla ja toistuva uudelleen tulkitseminen luo laajan ymmärryksen aiheesta (ks. Zimmerman 2015).

Käytän osallistuvan kulttuurin määrittelyssä apunani Jenkinsin alkupe- räisiä argumentteja faniien tapojen merkityksistä. Vaikka fanitutkimuksen kentällä on tarjolla paljon erilaisia teorioita ja näkemyksiä, Jenkinsin teoria on pysynyt fanitutkimuksen klassikkona, jonka perusteoriat pätevät yhä. Teorian kautta pystyn perustelemaan, miten julkisuuden henkilöitä fanittavat mediafandomit ovat yhtä lailla aktiivinen osa mediafandomien perhettä. Keskittämällä tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen yhteen, yhä perusajatuksiltaan pätevään teoriaan pysyy tutkimusasetelma selkeänä sekä artikkeli selkolukuisena ja pituudeltaan siedettävänä.

En käsittele artikkelissani osallistuvan kulttuurin historiaa tai sen suhdetta nykymaailmaan. Osoitan sen sijaan myös julkisuuden henkilöiden fandomien kuuluvan tämän teorian piiriin. Tästä syystä katson perustelluksi käyttää analyysini apuna tätä alkuperäistä osallistuvan kulttuurin lähdeteosta. Jenkins on käsitellyt osallistuvaa kulttuuria myös myöhemmin, ja sen motivaatiot, ilmentymistavat ja mahdollisuudet ovat muuttuneet vuosikymmenien aikana (ks. Boyd Ito & Jenkins 2015; Jenkins 2018; 2006a; 2006b). Teorian ydin ei silti ole muuttunut, vaan sitä on sovellettu vastaamaan uusia jakamisen, kuluttamisen ja kommunikoinnin tapoja.

Cumberbitches/Cumbercollective ja Hiddlestoners Tumblr-blogipalvelussa

Tumblr on vuonna 2007 perustettu mikroblogipalvelu, johon kuka tahansa voi tehdä oman bloginsa luomalla tilin. Tilin luontiin ei tarvita kuin sähköpostiosoite ja ainoa tunnistetieto, jota pyydetään, on ikä. Palvelu on erityisesti erilaisten mediafandomien suosiossa (Hillman, Neustaedter & Procyk 2014, 4). Syynä tähän voi olla se, että Tumblr mahdollistaa toimintatavallaan laajojen fandomien muodostumisen, yhteydenpidon ja sulautumisen (Moitra & Pande 2017). Muihin sosiaalisen median alustoihin verrattuna Tumblr kunnostau-

tuu myös erityisesti uusien käyttäjiksi ryhtyneiden fanien sopeuttamisessa yhteisöön ja sen tapoihin (Thomas 2013).

Fandomien jäsenet kertovat itse syiksi Tumblrin suosioon fanituksen kohteista tarjolla olevan materiaalin, kuvien julkaisumahdollisuuden, aikuismateriaalin⁵ sallimisen sivustolla ja sen, että sekä kommentteja että gif-animaatioita voi lisätä samaan julkaisuun.⁶ Tumblrin on myös liitytty ilman faniutta, mutta siellä löydetyn materiaalin takia kiinnostus on noussut ja käyttäjästä on tullut fani ja fandomin jäsen. (Hillman & Neustaedter 2014, 4–5.) Fandomien jäsenet ovat kuvailleet syiksi liittyä ja pysyä Tumblrissa myös vahvan yhteisyyden tunteen, rakkauden yhteisöön ja mahdollisuuden keskustella ja ”obsessoitua” fanituksen kohteesta (Hillman & al. 2014, 4). Huolimatta Tumblrin suosiosta mediafandomien joukossa on sen toimintatapoihin ja yhteisöihin keskittyvää tutkimusta tehty vähän verrattuna muissa samankaltaisissa alustoissa kuten Facebookissa tai Twitterissä tehtyyn tutkimukseen (Attu & Terras 2017, 1). Aihetta ovat tutkineet muun muassa Hillman, Neustaedter & Procyk (2014), Hillman & Neustaedter (2014), sekä Matthews (2018) (ks. myös Morimoto & Stein 2018; Sihvonen & Wik 2017; Booth 2015).

Valitsin Cumberbatchin ja Hiddlestonin fandomit tutkimuskohteeksi niiden aktiivisuuden ja intensiivisyyden takia. Aineiston keruuvaiheessa kyseiset fandomit olivat selkeästi aktiivisimmat henkilöihin keskittyvät mediafandomit Tumblrissa (ks. Grönroos 2016, 36). Tilanne on hieman muuttunut ja esimerkiksi näyttelijöiden Chris Hemsworthin (s. 1983) ja Tom Hollandin (s. 1996) fandomit ovat nousseet viimeisen parin vuoden aikana. Tästä huolimatta Cumberbatchin ja Hiddlestonin fandomit ovat pysyneet aktiivisina näiden vuosien aikana ja he erottuvat yhä joukosta vahvoilla ilmaisutavoillaan (ks. Grönroos 2016, 36–37).

Tutkimuskohteena olevat fandomit ovat nimenneet itsensä Cumberbitches ja Hiddlestoners. Fandomin nimeäminen ei ole vain näille ryhmille uniikki tapa, vaan esimerkiksi televisiosarja *Dr. Whon* fandom kutsuu itseään nimellä Whovians, *Star Trek* -sarjan ja -elokuvien fandom on nimeltään Trekkies. Cumberbatchin fandomissa on nousussa myös itse näyttelijän ehdottama vaihtoehto Cumberbitcheille: Cumbercollective. Cumberbatch on muutamissa haastatteluissa (ks. Nianias 2015) ilmaissut, että nimi Cumberbitches (suoraan käännettynä Cumbernartut tai Cumberakat) tuntuu hänestä epämukavalta ja hän toivoisi fanien valitsevan feministisemmän nimen. Todennäköisesti tämän takia ainakin osa faneista on alkanut nimittää itseään Cumberbatchin ehdottamalla Cumbercollective nimellä. Toiset fanit tunnistautuvat molemmilla edellä mainituilla nimillä, toiset vain jommallakummalla.

Oman nimen valitseminen fandomille osoittaa näiden yhteisöjen tuntevan yhteisöllisyyttä ja halua erottautua ryhmäksi. Nimi yhdistää fandomin jäsenet ja erottaa heidät fandom-kulttuurin ulkopuolisista ihmisistä. Yhteisen nimen omaksuminen viestittää ulkopuolisille tiettyyn ryhmään kuulumista ja toisaalta ryhmän jäsenille sen sisäisten tapojen omaksumista ja yhteisen kiintymyksen jakamista. On syytä huomioda, että kaikki fanit eivät omaksu nimityksiä, sillä ne saatetaan nähdä stereotyyppioita ylläpitävinä (Pearson 2005, 98).

Fanituotanto: fanifiktio, ”kuvittele”-kirjoitukset, fanitaide ja kuvien muokkaus

Fanifiktio ja fanitaide ovat suosittuja ja vanhoja fanituotannon ja faniuden ilmaisemisen tapoja sekä tärkeä osa osallistuvan kulttuurin tavoissa, sillä ne

5 Aikuismateriaalilla tarkoitetaan eroottisia sekä suoraan pornografisia fanituotantoja (fanitaide, fanifiktio jne.)

6 Tumblr muutti käyttöehtojaan syksyllä 2018, ja 17.12.2018 alkaen kaikki aikuismateriaalia sisältävät julkaisut kiellettiin. Päätöksellä on erittäin todennäköisesti ollut tai tulee olemaan vaikutuksia Tumblrin asemaan fandomien ensisijaisena julkaisualueena johtuen aikuismateriaalin tärkeydestä fanituotannossa. Vaikutuksista ei ole vielä artikkelin kirjoittamisen hetkellä tilastoja tai tutkimustietoa.

toimivat välineinä fanituksen kohteen uudelleenkirjoittamisessa (Jenkins 2012, 279–280). Fanifiktiolla tarkoitetaan fanien fanituksen kohteesta kirjoittamia tarinoita, kun fanitaiteessa taas on kyse fanien tuottamasta, ei-ammattillisesta fanitusten kohteista tehdystä visuaalisesta taiteesta. Fanituotantoa julkaistaan ja jaetaan aktiivisesti Tumbldrissa, ja tämä pätee myös Cumberbatchin ja Hiddlestonin fandomeihin.

Selvästi suosituimpia aiheita fanifiktiossa ja -taiteessa ovat romanttiset ja eroottiset teemat, erityisesti slash-lajityyppi.⁷ Slash ei ole vain Cumberbatchin ja Hiddlestonin fandomien parissa suosittu lajityyppi, vaan kyseessä on vanha ja erittäin suosittu teema fanituotannossa. Slashia esiintyy niin fiktiivisten hahmojen, kuin ”oikeiden” ihmisten fanituotannossa. Slash-aiheiden suosioon ovat perehtyneet mm. Henry Jenkins (1992), Matt Hills (2002) ja Lucy Neville (2018). Muita suosittuja teemoja ja lajityyppejä Tumbldrissa näkyvässä fanituotannossa ovat humoristiset sekä synkkiä teemoja, kuten väkivaltaa ja mielenterveysongelmia esittävät tuotannot.

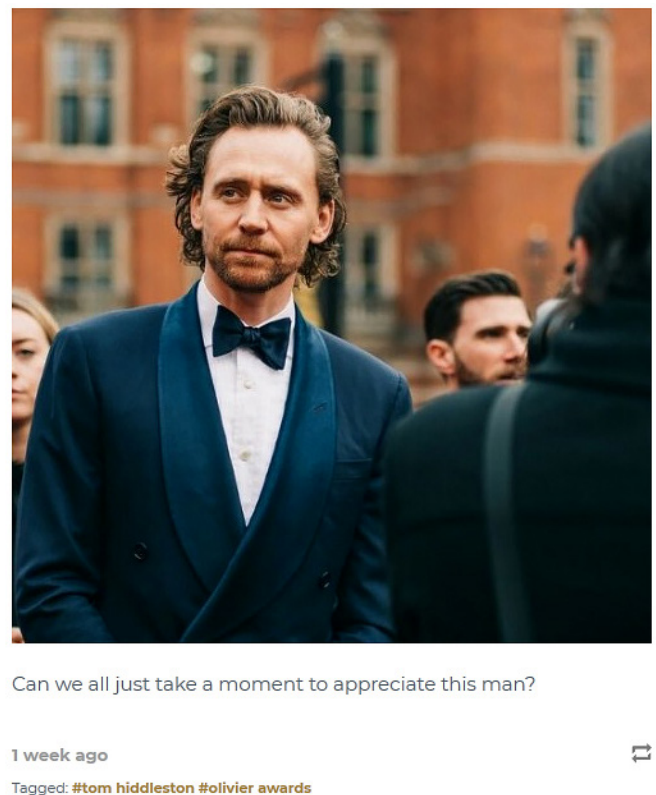
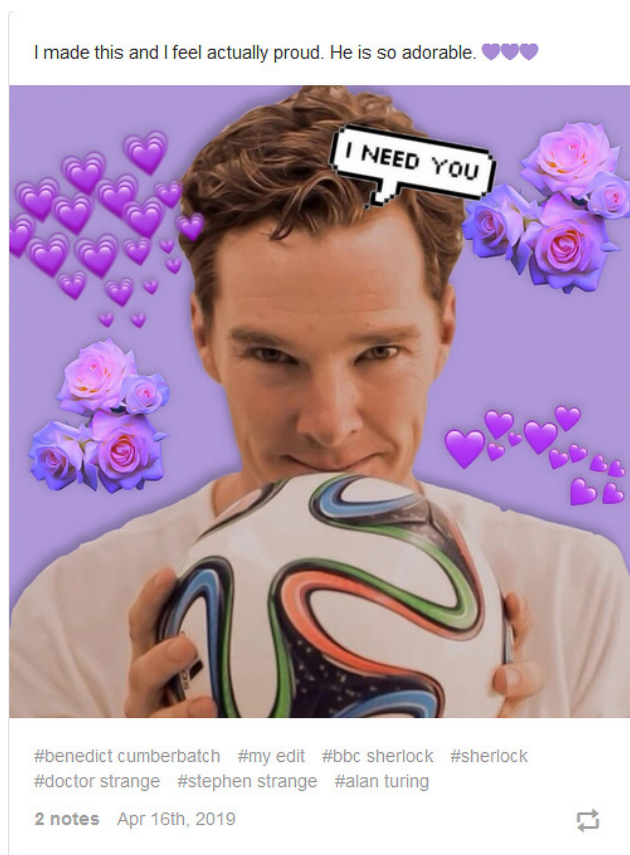
Tumbldrissa esiintyy myös fanifiktio alalajiksi luokittelemani kuvitteletekstien (*imagine*) kirjoittamisen ja jakamisen tapa. Kuvitteletekstit ovat usein lyhyitä, muutamien virkkeiden pituisia pieniä tarinoita. Hyviä esimerkkejä kuvitteleteksteistä ovat muuan muassa nämä Tumbldrissa löytyvät tekstit: ”Kuvittele Benedictin olevan hullaantunut sinusta”⁸ ja ”Kuvittele Tom Hiddlestonin katsomassa sinua, kun riisuudut”⁹. Pidempää, muutaman kymmenen – muutaman sadan sanan pituisia kuvitteletekstejä esiintyy myös, mutta

7 Fanifiktio yhteydessä slash tarkoittaa lajityyppiä, jossa tarinassa esiintyvät hahmot (joko fiktiiviset tai oikeat) on kirjoitettu edustamaan seksuaalivähemmistöön kuuluvia henkilöitä riippumatta hahmojen/ihmisten oikeasta seksuaalisesta suuntautumisesta. Sana slash juontaa juurensa vanhaan fanifiktioyhteisöiden tapaan merkitä homoseksuaalisen parin esiintyminen tarinassa erottamalla esiintyvien hahmojen listassa nimet kautta- viivamerkillä, esimerkiksi Kirk/Spock. (Jenkins 2012, 186.)

8 ”Imagine Benedict being smitten by you.”

9 ”Imagine Tom Hiddleston watching you undress for him.”

10 Sinäkertoja on kertojamalli, jossa kertoja kertoo tarinaa käyttämällä pronominia sinä. Tekstin lukija lukee tarinaa ikään kuin hän itse kokisi sitä. (Nordquist 2015, www.grammar.about.com, viitattu 4.4.2016.)

Kuva 1 (vasemmalla). Muokattu kuva Cumberbatchista. Lähde: tumblr.com.

Kuva 2 (oikealla). Kommentti kuvaan Tom Hiddlestonista. Lähde: tumblr.com; <https://twitter.com/MastercardUK>. Kuvakaappaukset otettu 16.4.2019.

lyhyet tekstit ovat yleisimpiä. Kuvittele-teksteissä esiintyvät samat aiheet kuin muussa fanituotannossa. Huomattava enemmistö edustaa romanttisia ja eroottisia teemoja. Skenaariot on usein kirjoitettu sinä-kertojamallilla¹⁰, joka asettaa lukijan läheiseen suhteeseen fanituksen kohteen kanssa. Teksteille omistautuneet blogit saavat myös seuraajiltaan aihetoivomuksia, joita toteutetaan mahdollisuuksien mukaan. Kirjoitettua aihetta saatetaan havainnollistaa kuvamateriaaleilla tekstin kohteesta.

Alkuperäisen fanitaiteen luomisen lisäksi fanit harrastavat jo olemassa olevien kuvien muokkausta. Lähdemateriaalina muokkaukselle toimivat valokuvista, tv-sarjoista ja elokuvista poimitut kuvakaappaukset. Kuvien muokkauksessa tässä yhteydessä ei ole kyse alkuperäisen kuvan kokonaisuvaltaisesta muuttamisesta. Sen sijaan fanit yhdistelevät olemassa olevia kuvia uusiksi kokonaisuuksiksi. Yhdistelmissä on kyse joko pidettyjen kuvien yhdistämisestä esteettiseksi kokonaisuudeksi tai erilaisten humorististen kuvien tai kuvasarjojen luomisesta. Fanit voivat esimerkiksi ottaa kuvakaappauksia haastatteluista ja luoda niiden avulla fiktiivisen keskustelun ihmisten ja hahmojen välille tai liittää kuviin pieniä efektejä. Kuvien tarkoituksena on toimia humoristisena, esteettisenä tai tunnereaktiota kuvaavana. (Kuva 1.)

Erilaiset fanituotannon muodot ovat tärkeä osa osallistuvan kulttuurin ilmenemistä fannomeissa. Niiden avulla uudelleen kirjoitetaan ja luodaan yhteistä käsitystä fanituksen kohteesta. (Jenkins 2012, 279–280.) Fanituotannolla on myös rooli myöhemmin käsiteltävissä metateksteissä persoonakuvien vahvistajana ja ylläpitäjänä.

Kuvien, lainausten ja gif-animaatioiden jako ja kommentointi

Tumblrin suosituin fanittamisen tapa on erilaisten kuvamateriaalien jakaminen ja kommentointi. Tavallisten valokuvien lisäksi jaetaan gif-animaatiota ja aiemmin mainittuja fanien muokkaamia kuvia. Kommentointi taas on pääasiallisesti erilaisten tunnekokemusten, kehuja ja arvostuksen ilmaisua sekä analysointia. Fanituksen kohteita kuvaavan materiaalin jakamista ja julkaisua harjoitetaan lähes kaikissa blogeissa, joiden omistajat tunnustautuvat faneiksi. Kuvia jaetaan ilman kommentteja sekä kommenttien kanssa. Fandomit jakavat sekä uusia että vanhoja kuvia fanitusten kohteistaan. Viimeksi ilmestyneitä kuvia (esimerkiksi lehtikuvaus tai pr-tapahtuma) jaetaan aina eniten ja ne päätyvät levitykseen Tumblrissa erittäin nopeasti.

Kuvia löydetään ja jaetaan monista eri lähteistä. Fandomit löytävät materiaalia aikakauslehdistä, elokuvista ja televisiosarjoista jaetuista ”kulissien takaa”-materiaaleista, virallisista promootiokuvista, fanien ottamista kuvista, näyttelijöiden itse sosiaaliseen mediaan julkaisemista ja julkisista esiintymisistä otetuista kuvista. Huomattavaa on, että niin sanotut paparazzikuvat, eli virallisten tilaisuuksien ulkopuolella, usein yksityiselämässä otetut kuvat päätyvät harvoin jakoon. Osa faneista myös ilmaisee paheksuntaansa paparazzikuvia jakavia bloggaajia kohtaan ja vetoaa omissa julkaisuissaan, etteivät muut jakaisi niitä. Faneilla ja fannomeilla on selvä kirjoittamaton eettinen koodisto koskien fanituksensa kohteiden yksityisyyden kunnioittamista.

Kuvien kommentit koostuvat erilaisten positiivisten tunnekokemusten ilmaisuista sekä ihailun ja arvostuksen ilmaisemisesta (kuva 2). Ulkonäköön ja olemukseen liittyvät kommentit ovat yleisimpiä, mutta myös ammattitaitoa, tekoja ja tapoja kommentoidaan paljon. Kommentointi voidaan jakaa karkeasti kahteen: kuvissa esiintyvien tapahtumien tai tekojen aiheuttamien

10 Sinäkertoja on kertojamalli, jossa kertoja kertoo tarinaa käyttämällä pronominia sinä. Tekstin lukija lukee tarinaa ikään kuin hän itse kokisi sitä. (Nordquist 2015, www.grammar.about.com, viitattu 4.4.2016).

tunnereaktioiden ilmaisu sekä suora ulkonäön kommentointi. Molemmissa kommentointitavoissa käytetään hyvin vahvoja adjektiiveja ja ilmaisia tunteiden viestittämiseen. Tunnekokemuksen ilmaisun apuna käytetään esimerkiksi negaatioita, kirosanoja ja fyysisten kokemusten kuvailua, kuten esimerkiksi tässä kommentissa Tom Hiddlestonista: ”Miten voit katsoa Tom Hiddlestonia tulematta raskaaksi välittömästi. Siis en saa henkeä.”¹¹ Viesteissä ilmaistaan joskus jopa fanituksen kohteen aiheuttavan, hyvässä mielessä, fyysistä kipua tai muuta epämukavuuden tunnetta viestin kirjoittajalle. Cumberbatchista on sanottu muun muassa näin: ”Tuo pieni virne tulee olemaan loppuni.”¹²

Näyttelijöistä tarjolla olevien erilaisten kuvamateriaalien lisäksi fanit jakavat myös lainauksia heidän sanomisistaan. Fanit löytävät ja poimivat lainauksia lehdistötilaisuuksista, tv-, radio- ja lehtihaastatteluista, muista videomateriaaleista (fanien ottamat videot), fanitapaamisista ja näyttelijöiden itse julkaisemista lähteistä (sosiaalinen media). Lainauksia jaetaan joko pelkkinä teksteinä tai kuvien yhteydessä. Kuvat saattavat olla tilaisuudesta tai hetkestä, jolloin lainaus on sanottu, tai liitetty lainaukseen muusta lähteestä kuvittamistarkoituksessa. Yleisimmin jaetut lainaukset liittyvät Cumberbatchin ja Hiddlestonin elämänfilosofioihin tai tuotantoon. Yksi monia jakoja saanut lainaus on Benedict Cumberbatchin kommentti: ”Tulet ja lähdet maailmasta samalla tavalla, yksinään. Sen takia olen päättänyt elää epätavallista elämää (Sacks 2013).”¹³

Seuraavaksi suosituimpana lainausten jakotyyppinä ovat Cumberbatchin ja Hiddlestonin ulkonäöstään, tavoistaan ja elämästään kertovat sanomiset, kuten Tom Hiddlestonin paljastus: ”Mikä on salainen paheeni? Totuus on, etten koskaan salaile paheitani.” (Sorren 2014.) Cumberbatchin ja Hiddlestonin sanomisten lisäksi fanit jakavat muiden ihmisten, usein toisten näyttelijöiden, ajatuksia ja mielipiteitä Cumberbatchista ja Hiddlestonista. Elokuvan *King Kong: Skull Island* (2017) Ohjaaja Jordan Vog-Robertsin kommentti Hiddlestonin kanssa työskentelystä on erittäin suosittu jakamisen kohde Tumblrissa. ”Tomin lähellä on erittäin turhauttavaa olla, koska hän on pitkä ja komea ja tietää paljon kaikesta. Joskus hän välittää liikaa, mutta häntä ei voi olla rakastamatta.” (Klassen 2017.) Lainauksen ja kuvamateriaalien jakaminen, julkaisu ja kommentointi toimivat välineenä fandomin tunnekokemusten uudelleen kokemiseen ja fandomin yhteisten mielikuvien vahvistamiseen ja rakentamiseen (ks. Jenkins 2012; Grönroos 2016, 54–56, 60–64).

Persoonakuvien rakennus

Kaikki käsitellyt fanituksen tavat ovat yleisiä kaikissa mediafandomeissa. Kuvittele-tekstit ja lainausten jaot ovat erityisesti Tumblrissa näkyviä tapoja, mutta nekaan eivät rajoitu vain näiden näyttelijöiden fandomeihin. Näyttelijöiden fanituksessa esiintyy myös oma tapansa, jo johdannossa mainittu persoonakuvien rakennus. Kyseessä on yksi fanituksen tapa, joka erottuu omana ilmiönään muiden tapojen joukossa. Tapaan ei ole fanitutkimuksessa kiinnitetty tästä näkökulmasta aiemmin huomiota, joten kyseessä on oma termi ja määritelmäni.

Persoonakuvien rakennus on tapa, jossa fandomin jäsenet muodostavat yhteisen ajatuksen siitä, millainen ihminen fanituksen kohde on. Mielikuvat muodostetaan kommentoimalla ja analysoimalla henkilöistä jaettua ja julkaistua materiaalia. Yhteisö jakaa julkaisuja ja analysoi niiden pohjalta, millaisia ihmisiä fanituksen kohteet ovat. Tähän tarkoitukseen käytetään

11 "How do you not look at Tom Hiddleston and not immediately get pregnant. Like bitch I can't breathe."

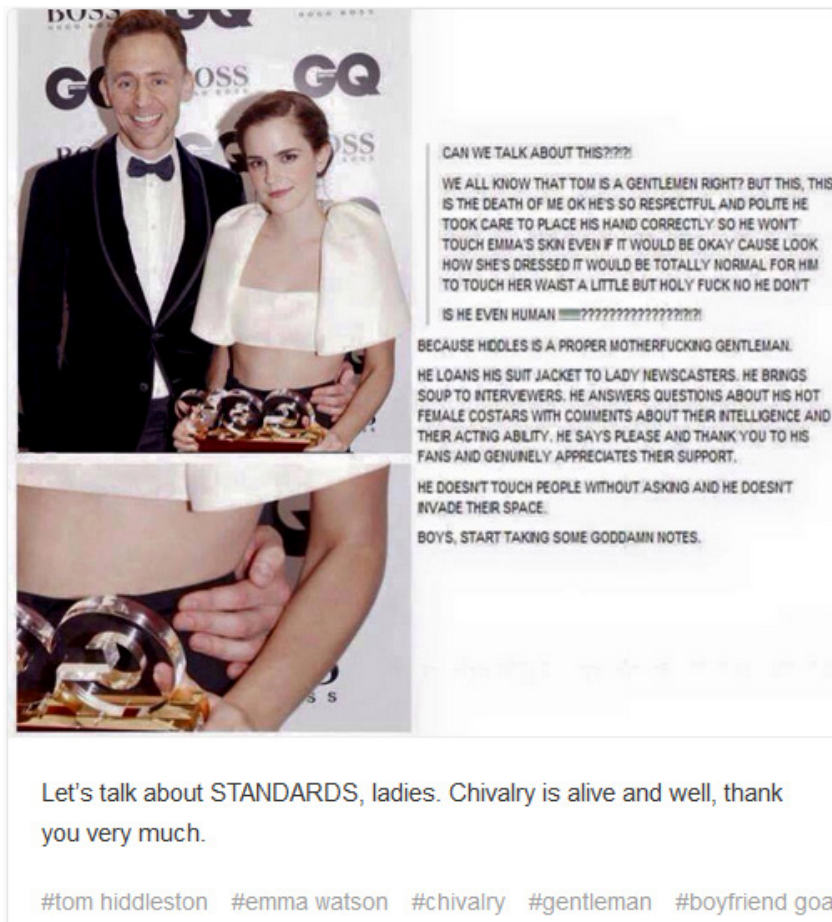
12 "That little grin will be the end of me."

13 "It taught me that you come into this world as you leave it, on your own. It's made me want to live a life slightly less ordinary."

vain materiaaleja, jotka ovat ”aidoista” tilanteista tai luotettavina pidettyjen lähteiden antamaa tietoa. Haastattelut, suorat lainaukset, julkiset esiintymiset ja fanitapaamiset käyvät mielikuvien rakentamisen pohjaksi. Tällaisia ovat esimerkiksi haastattelut, joissa Cumberbatch ja Hiddleston ilmaisevat arvojaan ja mielipiteitään tai puhuvat itsestään, sekä uutiset heidän hyväntekeväisyys- ja aktivistitoiminnastaan.

Persoonakuvien päätelmien pohjaksi riittävät myös pelkät kuvat, joissa näyttelijät osoittavat heihin fanien silmissä liitettyjä ominaisuuksia. Esimerkiksi kuvat, joissa Cumberbatch ja Hiddleston ovat vuorovaikutuksessa kollegoidensa, faniensa tai muiden läheistensä kanssa, voivat toimia pohjana ja erityisesti vahvistuksena päätelmille. Sen sijaan esimerkiksi aikakauslehtiä varten otetut kuvat eivät käy tähän tarkoitukseen, sillä kuvat on otettu lavastetuissa tilanteissa. Tällaiset kuvat ovat silti suosittuja esteettisten ominaisuuksiensa vuoksi. (Kuva 3.)

Pohjana päätelmille voi joissakin tapauksissa olla myös toisen käden tieto, jolloin kyseessä on usein fanin kertomus fanikohtamisesta tai media-alan ihmisen kokemus työskentelystä Cumberbatchin tai Hiddlestonin kanssa. Samoin kuin kuvien jaossa, myös tässä pätee jo aiemmin mainittu fanien periaate paparazzien ja niin sanotun keltaisen lehdistön tarjoamien kuvamateriaalien

Kuva 3. Fanit analysoivat kuvasta todisteita Hiddlestonin herrasmiehen persoonasta. Lähde: tumblr.com; Rexfeatures 2013. Kuvakaappaus otettu 16.4.2019.

käytöstä. Näistä lähteistä peräisin olevat materiaalit eivät kelpaa faneille ja fandomeille, eivätkä ne toimi osana persoonakuvien rakennusta.

Itse analysointi tapahtuu kirjoittamalla jaettuun julkaisuun ajatuksia siitä, mitä kyseinen teko tai sanottu asia kertoo ihmisistä. Kirjoitusten tyyli vaihtelee analysoivasta toteavaan. Kyseessä ei siis ole pelkästään luova tapa, vaan mielikuvia myös ylläpidetään ja vahvistetaan jatkuvasti fandomin sisällä. Fanit poimivat analysoitavaksi materiaaleja, joissa he näkevät merkkejä ja todisteita olettamastaan käytöksestä. Cumberbatchin ja Hiddlestonin fando-meissa suosittuja jakamisen kohteita ovat muun muassa julkaisut, joissa he käyttäytyvät liioitellun kohteliaasti. Fanit poimivat jaettavaksi juuri ne kohdat esiintymisistä, joissa nämä piirteet korostuvat.

Mielikuvat Cumberbatchin ja Hiddlestonin persoonista ovat hyvin samankaltaisia, mutta niissä on myös vivahde-eroja. Yhteisiä piirteitä, joita fandomit heihin liittävät, ovat kohteliaisuus, ”englantilaisen herrasmiehen” piirteet, fanien arvostus ja valveutuneisuus. Fandomit pitävät sekä Cumberbatchia että Hiddlestonia hyvinä ihmisinä, jotka kohtelevat kanssaihmissä, fanit mukaan lukien, tasa-arvoisesti ja kunnioittavasti. Molempia pidetään myös jopa yltiökohteliaina ja termiä englantilainen herrasmies, jolla viitataan heidän yleiseen olemukseensa ja pukeutumiseensa, käytetään toistuvasti.

Persoonakuvien rakennus on oma fanituksen tapansa, joka tulee esiin erityisesti erilaisissa kuvamateriaalijulkaisuissa tapahtuvissa analyyseissä ja päätelmissä. Kaikki jo käsitellyt fanittamisen tavat ovat osa persoonakuvien rakentamista ja ylläpitoa. Tavat toimivat kehämäisesti samalla mielikuvien ylläpitäjinä ja luojina. Fandomiin tulevat uudet jäsenet oppivat niiden kautta oikeanlaisen lukemisen tavan ja vanhoille jäsenille ne ylläpitävät olemassa olevia mielikuvia ja metatekstejä. Kuvat toimivat myös julkisuuden henkilöiden metatekstien pohjana.

Persoonakuvat metatekstinä

Metatekstit tarkoittavat fandomien yhteisesti jakamia käsityksiä ja taustatari-noita fanituksen kohteesta. Fandomit käyttävät metateksteistä usein termejä kaanon tai lore. Tekstien pohjalta fandom muodostaa ymmärryksen siitä, millainen fanituksen kohde on ja millainen käytös tai millaiset tapahtumat sille sopivat. Tämä ymmärrys on tärkeä osa fandomeita, sillä se luo pohjan yhteisön kirjoittamattomille säännöille, ja on näin osana yhteisön muodostamisessa, ylläpitämisessä ja uusien jäsenten opettamisessa. (Jenkins 2012, 277.) Metateksteistä puhutaan yleensä fiktiivisten kohteiden fanituksessa, kuten tv-sarjat, elokuvat, sarjakuvat ja näissä esiintyvät hahmot. Julkisuuden henkilöiden fanituksessa metatekstin muodostaa persoonakuva.

Henkilöiden fandomit muodostavat persoonakuviin pohjautuvia metatekstejä samoin kuin mediatuotteiden fandomit muodostavat tuotteiden sisältöön pohjautuvia metatekstejä. Fandomit jakavat yhteiset käsitykset siitä, millaisia ihmisiä fanituksen kohteet ovat, ja ylläpitävät ja luovat tätä kuvaa fanituotannollaan ja keskusteluillaan. Metatekstit eivät kuitenkaan pohjautu vain ulkopuolelta tulevaan materiaaliin. Alkuperäisessä metatekstejä koskevassa teoriassaan Jenkins puhui siitä, miten fandomien odotukset ja tavat vaikuttavat siihen, mitä merkityksiä fanituksen kohteista poimitaan (Jenkins 2012, 87).

Persoonakuva ja fanien odotukset

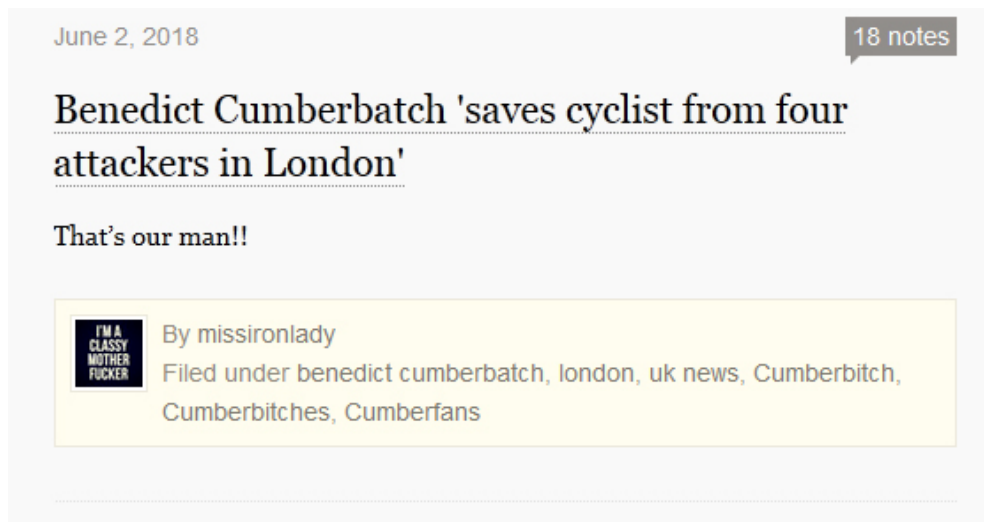
Mielikuvat siitä, millaisia persoonia fanituksen kohteet ovat, muodostuvat heistä tarjolla olevien materiaalien tulkitsemisesta sekä siitä, millä tavoin fandomit lukevat kohteitaan. Lukemisen tavoilla tarkoitetaan sitä, millaisia merkityksiä materiaalista tulkitaan ja miten tulkitseminen tapahtuu. Tulkitsemista määrittelevät fandomien omat sisäiset odotukset ja yhteisesti muodostetut tavat. Nämä odotukset taas perustuvat fandomien jäsenten jakamiin arvoihin ja ajatuksiin. (Jenkins 2012, 87–88.) Fandomeilla on fanitukseen liittyvien yhteisten metatekstien lisäksi usein samankaltainen ”oikeaa elämää” koskeva arvopohja, ja odotuksena on, että fanituksen kohteet jakavat tämän arvopohjan (Jenkins 2012, 277).

Esimerkiksi Cumberbatchin ja Hiddlestonin fandomit edustavat suurimmalta osalta tasa-arvoon, suvaitsevaisuuteen ja ekologiaan perustuvia arvoja. Merkkejä ja todisteita näiden samojen arvojen kannattamisesta haetaan näyttelijöistä julkaistuista materiaaleista. Fandomit myös nostavat vahvasti esille materiaaleja, joissa nämä arvot ovat selkeästi esillä. Esimerkiksi Hiddleston toimii Unicefin hyvän tahdon lähettiläänä, ja Cumberbatch on toistuvasti puhunut julkisuudessa pakolaiskriisistä ja muista ajankohtaisista asioista. Molemmat ovat myös puhuneet haastatteluissa näistä asioista, ja molemmat ovat ilmaisseet kannattavansa tasa-arvoa. Fandomit eivät vain hae näitä merkkejä, vaan heillä on pohjaoletus siitä, millaista materiaalia fanituksen kohteista ”kuuluisi” tulla julki (Jenkins 2012, 87–88).

Lukemisen perinteet muodostuvat fandomien käydessä keskustelua fanituksen kohteesta. Tässä yhteydessä keskustelulla tarkoitetaan arviointia, kritisointia, ihailun ja muiden tunnekokemusten ilmaisua, pohdintaa ja analysointia. Keskustelemalla yhteisön jäsenet määrittävät, millaiset tulkinnan tavat kelpaavat fanituksen kohteesta tehtyjen päätelmien lähteeksi. Erilaisia ”sallittuja” tulkitsemisen tapoja voi olla monia, mutta kaikki mahdolliset tavat eivät yhteisön silmissä kelpaa. Keskusteluilla määritetään samalla metatekstien sisältö ja tavat, joilla tekstejä tulkitaan. Tulkinnan perinteisiin vaikuttavat myös yhteisöjen jakamat fanituksen ulkopuoliset arvot, mielipiteet ja ajatukset. (Jenkins 2012, 88–106.)

Metatekstien jakaminen on osa fandomiin kuulumista. Keskustelua voidaan käydä ja eriäviä näkemyksiä esittää, mutta yhteinen käsitys fanituksen kohteesta yhdistää fandomin. Hiddlestonin ja Cumberbatchin fandomeissa itsessään on hyvin yhtenäinen käsitys näyttelijöiden persoonista ja metateksteistä. Poikkeuksena tästä on ollut ilmiö, jonka Tumblrin fandomit ovat nimenneet skeptikoiksi. Kyseessä on entisten fanien ryhmittymiä, jotka eivät ole hyväksyneet Cumberbatchin tai Hiddlestonin elämänvalintoja. Nämä ryhmittymät ovat irtautuneet ”pääfandomeista” ja he jakavat eriäviä näkemyksiään toisilleen sekä esittävät vastalauseita fandomien ajatuksille. Toisena poikkeuksena nähtiin Hiddlestonin seurustelusuhteen laulaja Taylor Swiftiin aiheuttama hajaannus fandomissa. Artikkelin rajallisen tilan takia skeptikoihin, tai Hiddlestonin fandomin osittain väliaikaiseen hajontaan, ei voida perehtyä tämän tarkemmin. (Grönroos 2016, 66–70; ks. myös Pignetti 2018.)

Metatekstit muodostuvat sekä mediatuotteiden, että julkisuuden henkilöiden fandomeissa. Julkisuuden henkilöiden fandomeissa niiden pohjana toimii mediatuotteen sijaan fanituksen kohteen persoonamielikuvat. Fandomien odotukset vaikuttavat myös materiaalien tulkintapoihin. Tämä tarkoittaa henkilöiden fanituksessa sitä, että vallalla olevat oletukset fanituksen kohteiden persoonista vaikuttavat siihen, miten heistä julkaistuja materiaaleja

Kuva 4. Tumblrista esille nostettu otsikko Benedict Cumberbatchista, joka vahvistaa fandomin olemassa olevaa käsitystä hänen persoonastaan. Lähde: Tumblr.com, kuvakaappaus otettu 16.4.2019.

tulkitaan. Materiaaleista erotellaan käsityksiä tukevat julkaisut tai niissä nähdään käsityksiä tukevia merkkejä, joita ulkopuoliset ihmiset eivät näkisi. (Ks. kuvat 3 ja 4.) Osatakseen tulkita julkaistuja ja jaettuja materiaaleja fandomin perinteiden mukaan on hallittava fandomin lukutavat. Oppiakseen nämä fanin täytyy aktiivisesti osallistua tai seurata fandomin fanituksen tapoja ja käytyjä keskusteluja. Mitä syvemmälle fani menee fanituotannon ja muun fanimateriaalin maailmassa, sitä selvemmäksi fandomin tavat ja metatekstit tulevat. (Jenkins 2012, 277–278.)

Tunteiden ilmaiseminen, vahvistaminen ja ylläpito

Selkeimmin erottuva merkitys fanittamisen tavoissa on fanituksen kohteisiin liittyvien tunteiden ilmaisu ja niiden vahvistaminen. Kaikki mainitut fanituksen tavat toimivat tunteiden ylläpitäjinä ja vahvistajina. Fanituotannon luomisella, kuvien ja lainausten jakamisella ja niin edelleen fanit tuovat esille tunteitaan, reaktioitaan ja ajatuksiaan, joita Cumberbatch ja Hiddleston nostattavat. Tunteiden ilmaisu tapahtuu myös usein suoraan, kommentoimalla julkaisuja kirjallisesti tai käyttämällä hyväksi kuvareaktioita. Tunteiden ilmaisu toimii samalla niiden vahvistajana ja ylläpitäjänä. Henry Jenkins puhuu teoksessaan *Textual poachers* (1992) fanien tavasta ylläpitää ja toistaa fanituksen alkuaikojen alkuperäistä tunnekokemusta (Jenkins 2012, 66–74). Tämä tapa perustuu uudelleenlukemisen ajatukselle, jolla ei viitata Jenkinsin teoriassa aina kirjaimelliseen lukemiseen (Jenkins 2012, 66–74).

Uudelleenlukemista ovat esimerkiksi televisiosarjojen, elokuvien ja muiden mediatuotteiden toistuva katsominen ja kuluttaminen (Jenkins 2012, 66–74). Tämä myös erottaa Jenkinsin mukaan fanit ja ihmiset, jotka ”vain” pitävät mediatuotteista. Fanit eivät katso tai lue fanituksen kohdetta vain kerran, vaan palaavat kohteen luokse aina uudelleen. He vievät fanituksen vielä pidemmälle jakamalla ajatuksiaan ja tunteitaan kohteesta, tuottamalla itse uutta materiaalia ja keskustelemalla aiheesta. Näillä toiminnoilla fanit

herättävät, ylläpitävät ja toistavat fanituksen alkuaikoina koettuja tunteita. (Jenkins 2012, 66–79.)

Uudelleenlukemisen havaitsee Tumblr-fandomeissa parhaiten kuvien jakamisessa. Cumberbatchin ja Hiddlestonin fandomit jakavat systemaattisesti kaikki näyttelijöistä julkaistut kuvat, usein hyvin nopeasti niiden alkuperäisen julkaisun jälkeen. Kuvat, jotka jäävät jakoon pitemmäksi aikaa ja jotka säilyttävät suosionsa, valikoituvat niiden tunnereaktioita synnyttävien ominaisuuksien vuoksi. Televisiosarjan fanit saattavat katsoa jaksoja useasti kokeakseen tunnereaktioita uudelleen ja löytääkseen sarjasta uutta. Tumblrin Cumberbatchin ja Hiddlestonin fandomit toimivat samoilla motiiveilla jakaessaan yhä uudelleen samoja kuva-aineistoja.

Tumblrin Cumberbatch ja Hiddleston fandomeissa esiintyy siis samaa Jenkinsin esittämää tunteiden ylläpitämisen ja vahvistamisen ilmiötä. Julkaisujen jako ja kommentointi ovat Tumblr-fandomien keino ilmaista fanituksen kohteiden herättämiä tunteita sekä herättää fanituksen alkuaikojen tunnekokemuksia. Kaikki aiemmin mainitut fanituksen tavat toimivat välineenä tässä tunteiden ilmaisussa, ylläpidossa ja vahvistuksessa. Tumblrissa fani voi vapaasti ja helposti tuoda faniuttaan ja siihen liittyviä tunteitaan julki.

Jenkins kehitti teoriansa 1990-luvun alussa ennen internetin nousua. Alkuperäinen teoria nojaa vahvasti kasvotusten käytävään kommunikointiin fanien välillä; tapaamisiin, joissa fanituksen kohdetta kulutetaan yhdessä, keskustellaan teorioista ja jaetaan fanituotantoa. (Jenkins 2012, 86–88.) Vaikka Tumblrissa fanit eivät kohtaa kasvotusten, toimii fandom silti samalla periaatteella. Kommunikointi tapahtuu vain internetin välityksellä. Omien ajatusten, fanituotannon ja kokemusten jakaminen muiden yhteisön jäsenten kanssa on tärkeä tekijä tunteiden ylläpitämisessä kasvotusten tai verkon kautta. (Ks. Grönroos 2016, 54–56.) Faniksi voi tulla ilman fandomin jäsenyyttä, mutta juuri keskustelu fanituksen kohteesta (tarkoittaen kaikkea fanitoimintaa) muiden fanien kanssa sytyttää ja ylläpitää kiinnostusta ja tunnekokemuksia (Jenkins 2012, 44–45).

Yhteisö ja yhteisöllisyys

Fanikulttuurien asema on muuttunut vuosien saatossa, ja niin sanotusta nörttikulttuurista, johon mediafandomit lukeutuvat, on tullut suosittua (Duffet 2013, 15). Moniin fandomeihin ja fanitukseen liitetään silti yhä ennakkoluuloja ja stereotyyppisiä käsityksiä. Tapausesimerkkeinä toimivat Cumberbatchin ja Hiddlestonin fandomit eivät ole poikkeus. Kyseisillä yhteisöillä on jopa muiden fandomien joukossa maine erityisen intensiivisinä ja ylilyövinä, mistä johtuen fandomin merkitys fanituksessa korostuu. Vaikka Tumblrissa olevat muut fandomit saattavat suhtautua huvittuneesti tai pilkallisesti näitä fandomeita kohtaan, tarjoaa oma yhteisö aktiivisuudellaan ja koollaan turvaa. Tämä takaa mahdollisuuden vapaalle fanituksen osoitukselle, fanituotannon jaolle ja yhteisölliselle fandomille.

Cumberbatchin ja Hiddlestonin fandomit toimivat yhteisönä myös muilta osin samoin kuin muut mediafandomit. Yksi Jenkinsin pääargumentteja oli, että yhteisöt eivät perustu pelkän fanituksen kohteen ylistämiseen. Keskustelu ja muu kanssakäyminen kohteesta sisältää myös analysointia, pohdintaa ja kritiikkiä. Erityisenä ominaisuutena Jenkins nostaa esille fanien tavan uudelleen kirjoittaa alkuperäistä fanituksen kohdetta. (Jenkins 2012, 154–155.) Tämä pätee myös julkisuuden henkilöiden fanitukseen kohdistuvissa fandomeissa.

Samoin kuin muissa mediafandomeissa, nämä fandomit tulkitsevat, analysoivat ja pohtivat lähdemateriaaliaan. Kuvia, haastatteluja ym. tulkitaan fandomin käsitysten perusteella ja keskustelua käydään kommentoimalla jaettuja julkaisuja. Seurauksena tästä on fandomin yhteisesti jakama mielikuva siitä, millainen ihminen fanituksen kohde on. Samalla tämä toiminta myös ylläpitää yhteisesti luotua persoonakuvaa. Pohdintaa sisältävän julkaisun jakaja ei aina tee omia lisäyksiään, mutta jakamalla muiden fanien päätelmiä he levittävät ja ylläpitävät näitä mielikuvia. Persoonakuvien rakennus on se uudelleenkirjoittamisen tapa, jossa korostuu Jenkinsin argumentoima fanien välinen yhdessä käytävä keskustelu fanituksen kohteesta.

Jenkinsille nimenomaan fanien kyky muuttaa yksilöllinen kokemus yhteiseksi on se, mikä määrittää fandomia (Jenkins 2012, 44–45). Fani voi kokea tunnekokemuksia, luoda fanituotantoa ja kuluttaa fanituksen kohteen tuotteita yksin. Jotkut fanit haluavat myös pitää fanituksensa tällä tasolla, ilman kontaktia fandomeihin. Tämä ei silti poista fandomin ja sen tarjoaman yhteisön merkitystä fanikulttuurissa. Fanit vaihtavat ajatuksiaan ja tunteitaan muiden fanien kanssa ja luovat samalla jotain uutta ja yhteistä.

Jenkins puhui 1990-luvun alussa myös fandomien luomasta ”viikonloppumaailmasta”. Tällä hän tarkoitti aikaa ja tilaa, johon vetäytyä arjesta. Kyseessä ei ole pako todellisuudesta, vaan vaihtoehtoinen maailma, johon voi siirtyä hetkeksi. Vaihtoehtoinen maailma tarjoaa faneille ympäristön, joka vastaa paremmin heidän arvomaailmaansa ja jossa fanituskokemuksia voi jakaa vapaasti ja turvallisesti. Tehdessään tutkimustaan 1990-luvulla Jenkins tarkoitti tällä viikonloppuihin painottuvia *convention*-tapahtumia sekä fanien omia tapaamisia, jotka usein sijoittuivat viikonlopuille. (Jenkins 2012, 279–281.) Nykyään viikonloppumaailmaa tarjoaa myös internet. Fandomit ottivat internetin omakseen hyvin aikaisessa vaiheessa, muun muassa erilaisen keskustelualustojen ja forumien kautta (Duits, Reijnders & Zwaan 2014, 1–2). Internetin nousun jälkeen vaihtoehtoinen maailma ei ole ollut rajattu vain viikonlopuille, muihin erityisiin aikoihin tai tiettyyn fyysiseen paikkaan. Fanit pystyvät siirtymään vaihtoehtoiseen maailmaan aina halutessaan.

Tumblr tarjoaa mediafandomeille tällaisen vaihtoehtoisen maailman. Se tarjoaa tilan, joka vastaa fanien arvomaailmaa, ja yhteisön, jossa voi ilmaista itseään ja fanitustaan samanmielisten kanssa. Vaikka kommunikointi ei tapahdu kasvojen, fandomin yhteisöllisyys on selvästi nähtävissä (ks. Hillman & Neustaedter 2014). Tumblr ja muut mahdolliset internetin alustat ovat tuoneet vaihtoehtoisen maailman saataville kaikkina aikoina ja päivinä, viikonloppujen ja muiden erityisaikojen sijaan.

Osallistuva kulttuuri ja näyttelijöiden fanitus mediafandomeissa

Osallistuvan kulttuurin teoria on muuttunut vuosien varrella. Syntyaikoinaan sillä oli ennen kaikkea voimaannuttava merkitys faneille- ja fanikulttuurille. Teoria keskittyi erityisesti fanien kaupallisen median vastustamiseen sekä sisällön omimiseen (Boyd, Ito & Jenkins 2016, 183). Jenkinsin vuonna 1992 julkaiseman teoksen jälkeen fanikulttuurista on tullut osa vallalla olevaa populaarikulttuuria, eikä fanituotantoa ja fanien osallistumista vastusteta tuottajien puolelta (Duffet 2013, 35–51). Osallistuvan kulttuurin merkitys painottuu nykyään enemmän fanien oman äänen, toimijuuden ja jaetun tietämyksen löytämiselle, etenkin nykyisillä verkkoalustoilla (Boyd, Ito & Jenkins 2015, 183). Erityisesti kysymykset etnisyydestä, tasa-arvosta ja sukupuolineutraa-

liudesta ovat korostuneet viime vuosina fandomien määrittäessä lukemisen ja tulkitsemisen tapoja (ks. Jenkins 2018). Tästä motivaation muutoksesta huolimatta osallistuvan kulttuurin ominaisuudet ovat pysyneet samoina.

Osallistuvassa kulttuurissa tärkeitä tekijöitä ovat jaetut lukemisen ja tulkitsemisen tavat, luova tuottaminen ja tuotosten jakaminen, yhteys jäsenten välillä sekä yhteisöllisyys. Kaikki nämä piirteet voidaan nähdä myös mediafandomien julkisuuden henkilöiden fanituksessa. Cumberbatchin ja Hiddlestonin fandomit harjoittavat luovaa tuottamista perinteisen fanituotannon (fanifiktio, fanitaide) muodossa. Fandomit ovat myös omaksuneet uusia tapoja, kuten kuvittele-tekstien tuottamisen. Mediatuotteen sijaan fanituotannon aiheena ovat näyttelijät, heidän elämänsä, persoonansa ja tapansa. Kyseessä on silti fanituotanto, jossa luodaan uutta tuotantoa olemassa olevan materiaalin pohjalta.

Avainasemassa osallistuvassa kulttuurissa on fanituotannon jakaminen ja siihen kannustaminen. Fandomit kannustavat ja tukevat tuotannon jakamista antamalla palautetta, kommentteja ja kehuja joko sanoin tai kuvamuodossa, sekä tykkäämällä ja eteenpäin jakamalla julkaisuja. Jakaminen on Tumblrissa vahva käytäntö, sillä palvelu toimii nimenomaan omien ja toisten julkaisuiden jakamisen periaatteella. Cumberbatchin ja Hiddlestonin fandomit ovat aktiivisia fanituotannon tuottajia, jakajia ja kommentoijia.

Yhteisten lukemisen ja tulkitsemisen tapojen muodostuminen ovat myös tärkeitä piirteitä osallistuvassa kulttuurissa. Fandomit muodostavat metatekstejä, jotka määrittävät nämä asiat ja fandomin odotukset koskien fanituksen kohdetta. Persoonien rakennus on julkisuuden henkilöiden fanituksessa se tapa, jolla yhteiset mielikuvat ja odotukset muodostetaan. Fandomit muodostavat yhteisen mielikuvan fanituksensa kohteiden persoonista analysoimalla, keskustelemalla ja tulkitsemalla tarkasti Cumberbatchista ja Hiddlestonista tarjolla olevaa materiaalia. Samalla rakentuvat fandomin sisäiset käsitykset siitä, mitä materiaaleista tulee tulkita ja millä tavalla analysoinnin tulee tapahtua.

Ainoa osallistuvan kulttuurin tapa, joka ei tutkimuksen kohteena olevissa fandomeissa esiinny samalla tavalla kuin mediatuotteiden fandomeissa, on kriittisyys fanituksen kohdetta kohtaan. Tämä piirre on osa Jenkinsin osallistuvaa kulttuuria. Fandomit eivät vain niele suoraan fanituksensa kohteen tapahtumia ja viestejä, vaan jos ne menevät fanien odotuksia tai arvoja vastaan voi kritisointi olla erittäin rankkaa. Hiddlestonilta ja Cumberbatchilta kuitenkin selvästi odotetaan fandomien arvojen edustamista, joten oletettavaa on, että jos he rikkoisivat näitä arvoja, fandom reagoisi negatiivisesti.

Fandomiin liittyessään fani oppii sen aiemmilta jäseniltä fandomin sisäiset lukemisen ja tulkitsemisen tavat. Kyse ei ole tietoisesta opetuksesta, vaan harjoittamalla näitä tapoja ja jakamalla omaa tuotantoaan ja analyysejaan kokeneemmat fandomin jäsenet opettavat uusille jäsenille fandomin tavat. Fandomille jäsen voi myös ilmaista fanituksen kohteen herättämiä tunnekokemuksia ilman pelkoa negatiivisista reaktioista.

Lopuksi

Tässä artikkelissa olen tutkinut osallistuvan kulttuurin teorian avulla, miten Tumblrin mediafandomit fanittavat julkisuuden henkilöitä. Tätä fanitusta mediafandomeissa ei ole ennen yhdistetty osallistuvan kulttuurin teoriaan, tai tutkittu sitä hyödyntäen. Syitä tälle voi olla monia, mutta sen vaikutus on ollut se, että näihin fandomeihin ei yhdistetä osallistuvaan kulttuuriin liitet-

tyjä aktiivisuuden ja yhteisöllisyyden piirteitä. Olen käynyt läpi Tumblassa esiintyvät fanituksen tavat ja perehtynyt niiden merkityksiin hyödyntämällä Jenkinsin alkuperäistä osallistuvan kulttuurin teoriaa ja lopuksi myös verrannut sen päivitettyä versiota tutkimustuloksiini.

Alun perin mediafandomeita kuvaamaan tarkoitettu teoria on levinnyt vuosien aikana monien eri tieteenalojen ja tutkimussuuntausten käyttöön. Tänä päivänä mediafandomien tutkimuksessa on käytössä useita lähestymistapoja, eikä osallistuvan kulttuurin teoria ole ainoa tapa tarkastella asiaa. Jenkinsin teoriaan suhtaudutaan nykyään kriittisemmin. (Ks. esim. Hills 2002; 2014.) Osallistuva kulttuuri on silti yhä yksi suurista mediafandomeja koskevan fanitutkimuksen linjauksista, eikä löydy montakaan alan tutkimusta, jossa Jenkinsiin ei tavalla tai toisella viitattaisi. Omassa artikkelissani olen palannut teorian juurille ja sen merkitykseen mediafandomeissa. Tapausesimerkkeinä ovat olleet perinteisen mediatuotteisiin keskittyvän fanituksen sijaan näyttelijöiden Benedict Cumberbatchin ja Tom Hiddlestonin fanitus mediafandomeissa. Näiden esimerkkien avulla olen osoittanut, että osallistuva kulttuuri on myös osa mediafandomien harjoittamaa julkisuuden henkilöiden fanitusta.

Julkisuuden henkilöiden fanittamisessa on kyse enemmästä kuin vain komedien näyttelijöiden ihailusta. Tämä on tietysti yksi osa faniutta ja fanitusta, mutta näihin ihailun ja tunnekokemusten ilmaisuihin liittyy enemmän merkityksiä. Fandom tarjoaa faneille samanmielistä seuraa ja turvallisen alustan ilmaista faniuttaan. Samalla fanit pääsevät kokemaan ja jakamaan uudelleen fanituksen alkuaikojen tunteita, mikä ylläpitää fanitusta ja yhteyttä fandomiin. Tämän lisäksi fandomissa voi ilmaista omaa luovuuttaan julkaisemalla fanituotantoa sekä saada palautetta ja kannustusta osallistuvan kulttuurin tapojen mukaan. Usein fandomeissa jaetaan myös samoja ”oikean elämän” arvoja, ja näiden arvojen edustamista odotetaan myös fanituksen kohteelta. Kuten mediatuotteiden kohdalla, julkisuuden henkilöissäkin on oltava enemmän ”sisältöä” kuin mitä päällisin puolin näkyy. Fandomin jäsenet myös käyvät keskustelua ja analysoivat fanituksensa kohteita. Näin varmistetaan, että fandom jakaa yhteisön yhteisiä arvoja vastaavan mielikuvan näyttelijöistä. Kaiken tämän aktiivisuuden ja toiminnan perusteella voidaan todeta, että julkisuuden henkilöiden fandomeilla on yhtä monipuolinen, yhteisöllinen ja aktiivinen kulttuuri kuin muilla fandomeilla.

Lähteet

Kirjallisuus

Attu, Rose & Terras, Melissa (2017) What people study when they study Tumblr: Classifying Tumblr-related academic research. *Journal of Documentation* vol. 73, 528–554.

Bhattacharyara, Sanjiv (2018) Tom Hiddleston: Ready for action. *Esquire*. Saatavilla: <<http://tomhiddleston.esquire.co.uk/>>. (linkki tarkistettu 10.05.2018).

Bacon-Smith, Camille (1991) *Enterprising Women: Television Fandom and the Creation of Popular Myth*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Booth, Paul (2015) *Playing Fans: Negotiating Fandom and Media in the Digital Age*. Iowa City: University of Iowa Press.

Boyd, Danah; Mizuko, Itō & Jenkins, Henry (2015) *Participatory Culture in a Networked Era: A Conversation on Youth, Learning, Commerce, and Politics*. Cambridge: Polity Press.

Busse, Kristina & Hellekson, Karen (2014) *The Fan Fiction Studies Reader*. Iowa City: University of Iowa Press.

- Busse, Kristina & Stein, Le (2009) Limit play: Fan authorship between source text, intertext, and context. *Popular Communication* vol 7:4, 192–207.
- Cavicchi, Daniel (1998) *Tramps Like Us*. New York: Oxford University Press.
- Celebrity Studies* (2010–). Abington: Taylor & Francis Group.
- Cicci, A. Matthew (2017) The invasion of Loki's army? Comic culture's increasing awareness of female fans. Teoksessa Melissa A. Click ja Suzanne Scott (toim.) *The Routledge Companion to Media Fandom*. Abington: Taylor & Francis Group, 193–201.
- Claessens, Nathalie & Van Den Bulck, Hilde (2014) A severe case of disliking Bimbo Heidi, Scumbag Jesse and Bastard Tiger: Analysing celebrities' online anti-fans. Teoksessa Linda Duits; Stijn Reijnders & Koos Zwaan (toim.) *The Ashgate Research Companion to Fan Cultures*. New York: Routledge, 63–77.
- Delbyck, Cole (2015) Benedict Cumberbatch Receives Royal Honor From The Queen. *Huffingtonpost*. Saatavilla: <https://www.huffingtonpost.com/entry/benedict-cumberbatch-cbe-award-queen_us_56420430e4b0307f2caee792> (linkki tarkistettu 11.05.2018).
- Dryer, Richard (2004 [1986]) *Heavenly bodies: film stars and society*. New York: St. Martin's Press.
- Duffet, Mark (2013) *Understanding Fandom: An Introduction to the Study of Media Fan Culture*. New York: Bloomsbury.
- Duffet, Mark (2014) Celebrity: The Return of the Repressed in Fan Studies? Teoksessa Linda Duits; Stijn Reijnders & Koos Zwaan (toim.) *The Ashgate Research Companion to Fan Cultures*. New York: Routledge, 163–181.
- Duits, Linda; Reijnders, Stijn & Zwaan, Koos (2014) Introduction. Teoksessa Linda Duits; Stijn Reijnders & Koos Zwaan (toim.) *The Ashgate Research Companion to Fan Cultures*. New York: Routledge, 1–9.
- Duits, Linda; Reijnders, Stijn & Zwaan, Koos (2017) *Fanfiction and the Author: How Fanfic Changes Popular Cultural Texts*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Fathallah, Judith (2018) Reading real person fiction as digital fiction: An argument for new – perspectives. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*, vol 24:6, 568–586.
- Fiske, John (1989) *Reading the Popular*. Boston: Unwin Hyman.
- Gray, Jonathan; Sandvoss, Cornel & Harrington, C. Lee (2017) *Fandom, Second Edition: Identities and Communities in a Mediated World*. New York: New York University Press.
- Grönroos, Heidi (2016) *Cumberbitches ja Hiddlestoners. Tapaustutkimus Benedict Cumberbatchin ja Tom Hiddlestonin Tumblr-fandomeista*. Pro gradu -tutkielma. Turku: Turun yliopisto.
- Haverinen, Eeva (2008) Yhteisöllistä rajankäyntiä ja kulttisuhteita osoitteessa www.sylviaplathforum.com. Teoksessa Kaarina Nikunen (toim.) *Fanikirja. Tutkimuksia nykykulttuurin fani-ilmiöistä*. Jyväskylä: Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja, 17–42.
- Heimo, Anne; Lukin, Karina & Savolainen, Ulla (2020) Omaehtoisen muistamisen materiaalisuus ja monimediaisuus: muistitietotutkimus ja uusmaterialismi. *Elore* vol. 27:1, 60–84. Saatavilla: <<https://journal.fi/elore/article/view/89039/54045>> (linkki tarkistettu 1.11.2020).
- Hillman, Serena; Neustaedter, Carman & Procyk, Jason (2014) Tumblr fandoms, community & culture. *CSCW Companion '14*, 285–288. Baltimore.
- Hills, Matt (2002). *Fan Cultures*. New York: Routledge.
- Hills, Matt (2014) Returning to 'Becoming-a-Fan' Stories: Theorising Transformational Objects and the Emergence/Extension of Fandom. Teoksessa Linda Duits; Stijn Reijnders & Koos Zwaan (toim.) *The Ashgate Research Companion to Fan Cultures*. Routledge, New York, 9–23.
- Huttunen, Jetta (2016) Omaehtoinen elokuvatuotanto haastamassa perinteisiä elokuvan tuotantotapoja Suomessa. *Widescreen* vol 1–2. Saatavilla: <<http://widerscreen.fi/numerot/2016-1-2/omaehtoinen-elapaja-suomessa/>> (linkki tarkistettu 3.11.2020).
- Hynynen, Päivi-Tuulikki (2008) "Tämä tunne on melkein pelottava": Ismo Alangon tähtikuva ja fanius kirjeiden kertomana. Teoksessa Kaarina Nikunen (toim.) *Fanikirja. Tutkimuksia nykykulttuurin fani-ilmiöistä*. Jyväskylä: Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja, 90–120.
- Jenkins, Henry (2006a) *Convergence culture: where old and new media collide*. New York & Lontoo: New York University Press.
- Jenkins, Henry (2006b) *Fans, Bloggers, and Gamers: Exploring Participatory Culture*. New York & Lontoo: New York University Press.

- Jenkins, Henry (2010) Fandom, Participatory Culture, and Web 2.0 -- A Syllabus. *Confessions of an Aca-Fan: The Official Weblog of Henry Jenkins* 9.11.2010. Saatavilla: <http://henryjenkins.org/blog/2010/01/fandom_participatory_culture_a.html> (linkki tarkistettu 09.08.2018).
- Jenkins, Henry (2012 [1992]) *Textual Poachers: Television Fans & Participatory Culture*. New York: Routledge.
- Jenkins, Henry (2018) Fandom, Negotiation, and Participatory Culture. Teoksessa Paul Booth (toim.) *A Companion to Media Fandom and Fan Studies*. Hoboken: John Wiley & Sons Inc, 11–26.
- Klassen, Anna (2017) The Frustrating Perfection of Tom Hiddleston. *Bustle*. Saatavilla: <<https://www.bustle.com/p/the-frustrating-perfection-of-tom-hiddleston-39619>> (linkki tarkistettu 25.7.2019).
- Laaksonen, Salla-Maaria (2018) Taitavasti eettistä verkkotutkimusta. *Rajapinta*. Saatavilla: <<https://rajapinta.co/2018/03/15/taivasti-eettista-verkkotutkimusta/>> (linkki tarkistettu 12.08.2019).
- Lutkenhaus, Holly; Weinstein, Zoe; Booth, Paul & Larsen, Katherine (2019) *Austentatious: The Evolving World of Jane Austen Fans*. Iowa City: Iowa University Press.
- Marcus Sharon (2019) *The Drama of Celebrity*. Princeton: Princeton University Press.
- Matthews, Jolie Christine (2018) A past that never was: historical poaching in *Game of Thrones* fans' Tumblr practices. *Popular Communication*, vol. 16:3, 225–242.
- Moitra, Swati & Rukmini, Pande (2017) "Yes, the Evil Queen is Latina!": Racial dynamics of online femslash fandoms. *Transformative Works and Culture* vol 24. Saatavilla: <<https://journal.transformativeworks.org/index.php/twc/article/view/908/817>> (linkki tarkistettu 20.04.2020).
- Neville, Lucy (2018) The Tent's Big Enough for Everyone': online slash fiction as a site for activism and change. *Gender, Place & Culture* vol. 25:3.
- Nikunen, Kaarina (toim.) (2008) *Fanikirja. Tutkimuksia nykykulttuurin fani-ilmioistä*. Jyväskylä: Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja.
- Nianias, Helen (2015) Benedict Cumberbatch: 'Cumberbitches fan name sets back feminism'. *Independent*. Saatavilla: <<https://www.independent.co.uk/news/people/benedict-cumberbatch-cumberbitches-fan-name-sets-back-feminism-9979155.html>> (linkki tarkistettu 11.05.2018).
- Pearson, Roberta (2007) Bachies, Bardies, Trekkies, and Sherlockians. Teoksessa Jonathan Gray; C. Lee Harrington & Cornel Sandvoss (toim.) *Fandom: identities and communities in a mediated world*. New York & Lontoo: New York University Press, 98–110.
- Pignetti, Daisy (2018) "Remember a week ago when Tom Hiddleston could do no wrong?" Tumblr reactions to the loss of an Internet boyfriend. *Transformative Works and Culture*, Vol 27. Saatavilla: <<https://journal.transformativeworks.org/index.php/twc/article/view/1246/1778>> (linkki tarkistettu 18.08.2020).
- Saarikoski, Helena (2009) *Nuoren naisellisuuden koreografioita: Spice Girls -fanit tyttöyden tekijöinä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Sacks, Ethan (2013) Benedict Cumberbatch: I survived kidnapping by armed robbers in South Africa. *Daily News*. Saatavilla: <<http://www.nydailynews.com/entertainment/gossip/cumberbatch-survived-kidnapping-armed-robbers-article-1.1452389>> (linkki tarkistettu 10.05.2018).
- Sihvonen, Tanja & Wik, Meniina (2017) Uuden Sherlockin uudenlaiset fanit. Fanius osana digitaalista mediatuotantoa. *Elore* vol 24:2. Saatavilla: <<https://journal.fi/elore/article/view/79303/40205>> (linkki tarkistettu 1.11.2020).
- Sorren, Martha (2015) 9 Celebrity Quotes That Are Totally Fake, So Stop Putting Them On Pinterest. *Bustle*. Saatavilla: <<https://www.bustle.com/articles/73450-9-celebrity-quotes-that-are-totally-fake-so-stop-putting-them-on-pinterest>> (linkki tarkistettu 10.05.2018).
- Söderholm, Stig (1990) *Liskokuninkaan mytologia: rituaali ja rocksankarin kuolema: Jim Morrison -kultin etnografinen tulkinta*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Thomas, Kayley (2013) Revisioning the Smiling Villain: Imagetexts and Intertextual Expression in Representations of the Filmic Loki on Tumblr. *Transformative Works and Cultures*, 13. Saatavilla: <<https://journal.transformativeworks.org/index.php/twc/article/view/474/382>> (linkki tarkistettu 20.04.2020).
- Tumblr and Fandom (2018) Teoksessa Morimoto Lori & Stein Louisa Ellen (toim.). *Transformative Works and Culture* vol 27. Saatavilla: <<https://journal.transformativeworks.org/index.php/twc/issue/view/43>> (linkki tarkistettu 20.04.2020).

Turtiainen, Riikka & Östman, Sari (2009) Tavistaidetta ja verkkoviihdettä: Omaehtoisten verkkosisältöjen tutkimusetiikkaa. Teoksessa Maarit Grahn ja Maunu Häyrynen (toim.) *Kulttuurituotanto: kehukset, käytäntö ja prosessit*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 336–358.

Turtiainen, Riikka & Östman, Sari (2001) Verkkotutkimuksen eettiset haasteet: Armi ja anoreksia. Teoksessa Salla-Maria Laaksonen; Janne Matikainen & Minttu Tikka (toim.) *Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Tampere: Vastapaino, 49–66.

Välisalo, Tanja (2017) Engaging with film characters: Empirical study on the reception of characters in *The Hobbit* films. *Fannir* vol 4: 3–4, 12–30.

Zimmerman, Jens (2015) *Hermeneutics: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.

Tumblr-mikroblogipalvelun kautta kerätty aineisto

<https://www.tumblr.com/> (vaatii sisäänkirjautumisen)

Hakusanoilla "Benedict Cumberbatch", "Tom Hiddleston", "Cumberbitches", "Cumbercollective" ja "Hiddlestoners" löydetty julkaisut, kerätty 1.9.2015–31.1.2016 ja 1.2.2018–1.4.2019.

<<https://www.tumblr.com/search/benedict+cumberbatch>>

<<https://www.tumblr.com/search/tom+hiddleston>>

<<https://www.tumblr.com/search/cumberbitches>>

<<https://www.tumblr.com/search/cumbercollective>>

<<https://www.tumblr.com/search/hiddlestoners>>

Hakusanoilla "Chris Hemsworth", "Dr. Who", "Avengers" ja "Supernatural" löydetty julkaisut, kerätty 1.9.2015–31.1.2016 ja 1.2.2018–1.4.2019.

<<https://www.tumblr.com/search/chris+hemsworth>>

<<https://www.tumblr.com/search/dr+who>>

<<https://www.tumblr.com/search/avengers>>

<<https://www.tumblr.com/search/supernatural>>